

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Valstybinei mokesčių inspekcijai prie
Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
El. p. vmi@vmi.lt

2015-09-07 Nr. 4-01-6355

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
El. p. finmin@finmin.lt

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS VALSTYBINĖS MOKESČIŲ INSPEKCIJOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJOS VEIKLOS SRITYSE

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT arba Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymas) 6 straipsniu ir Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601, atliko korupcijos rizikos analizę šiose Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Mokesčių inspekcija, Inspekcija arba VMI prie FM) veiklos srityse:

- 1) valstybės atstovavimas išieškojimo procese;
- 2) sprendimo išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto pateikimas vykdyti antstoliui;
- 3) sprendimo išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto vykdymo kontrolė.

Atliekant korupcijos rizikos analizę, taip pat įvertintas korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimas.

Korupcijos rizikos analizės atlikimo pagrindas: STT 2015 m. spalio 16 d. rašte Nr. 44-01-342 nurodytas sprendimas.

Korupcijos rizikos analizę atliko: STT Korupcijos prevencijos valdybos Korupcijos rizikos skyriaus vyriausiasis specialistas Andrius Andrejus Fominas.

Korupcijos rizikos analizę pradėta: 2015 m. gegužės 4 d.

Korupcijos rizikos analizę baigta: 2014 m. rugpjūčio 14 d.

Inspekcijos veiklos srityse korupcijos rizikos analizę atlikta pirmą kartą.

Analizuotas laikotarpis nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d.

KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS TURINYS

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI.....	3
2. VALSTYBĖS ATSTOVAVIMAS IŠIEŠKOJIMO PROCESE.....	4
2.1. Vykdomųjų dokumentų pateikimas Inspekcijai.....	6
2.2. Vykdomųjų dokumentų pateikimas vykdyti.....	7
2.3. Vykdyimo proceso kontrolė.....	9
3. SPRENDIMO IŠIEŠKOTI MOKESTINĘ NEPRIEMOKĄ IŠ MOKESČIŲ MOKĖTOJO TURTO PATEIKIMAS VYKDYTI ANTSTOLIUI IR VYKDYMO KONTROLĖ..	12
3.1. Mokestinės nepriemokos išieškojimo nukreipimo į mokesčio mokėtojo turtą inicijavimas.....	13
3.2. Išieškojimas iš laiduotojo ar garanto.....	16
3.3. Inspekcijos vykdomų priverstinio išieškojimo veiksmų kontrolė.....	17
4. MOTYVUOTOS IŠVADOS.....	19
5. PASIŪLYMAI.....	20
Priedai:	
1 priedas. Korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimas.....	22
2 priedas. Atliekant korupcijos rizikos analizę įvertinti teisės aktai, dokumentai ir informacija.....	26
3 priedas. Pateiktų pasiūlymų įgyvendinimas.....	30

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslai:

Antikorupciniu požiūriu įvertinti Inspekcijos veiklą (i) valstybės atstovavimo išieškojimo procese, (ii) sprendimo išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto pateikimo vykdyti antstoliui ir (iii) jo vykdymo kontrolės srityse ir nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidų Inspekcijos darbuotojams padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus, ir pateikti pasiūlymus, kurie padėtų geriau valdyti nustatytus korupcijos rizikos veiksnius ir Inspekcijos veiklą minėtose srityse padarytų skaidresnę.

Uždaviniai:

1. Nustatyti teisinio reglamentavimo trūkumus Inspekcijos patvirtintuose teisės aktuose.
2. Nustatyti teisės aktų įgyvendinimo Inspekcijos veikloje problemas.
3. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą Inspekcijoje ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.
4. Pasiūlyti korupcijos riziką ir jos veiksnius mažinančias priemones.

Objektas:

Inspekcijos veikla (i) valstybės atstovavimo išieškojimo procese, (ii) sprendimo išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto pateikimo vykdyti antstoliui ir (iii) jo vykdymo kontrolės srityse.

Subjektas:

Inspekcija.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (Inspekcijos darbuotojams pateikti klausimai).
3. Viešosios informacijos stebėjimas ir analizavimas (Inspekcijos interneto tinklalapis, informacija žiniasklaidoje).

Atliekant korupcijos rizikos analizę vertinti dokumentai ir informacija, nurodyti 2-ame priede.

Korupcijos rizikos analizės išvados padarytos remiantis nurodytų dokumentų ir duomenų analize. Jeigu Mokesčių inspekcija prašomų pateikti dokumentų ar duomenų nepateikė, buvo laikoma, kad jų nėra.

2. VALSTYBĖS ATSTOVAVIMAS IŠIEŠKOJIMO PROCESĖ

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymu Nr. IX-743, (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 638 straipsnio 2 dalimi „*Kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, valstybei atstovauja valstybinė mokesčių inspekcija, išskyrus atvejus, kai įstatymuose nustatyti kiti subjektai.*“ Atsižvelgiant į Civilio proceso kodekso 587 straipsnyje¹ nustatytą vykdomųjų dokumentų sąrašą, darytina išvada, kad išieškojimo procesas, kurio metu išieškoma į valstybės biudžetą, gali būti pradedamas tiek po administracinio, tiek po baudžiamojo, tiek po civilinio ar kito proceso, pavyzdžiui, priverstinis baudų (administracinių nuobaudų, bausmių) arba bylinėjimosi išlaidų išieškojimas.

Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Finansų ministerija) skelbiamus valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų konsoliduotos visumos pajamų surinkimo operatyvinius duomenis (2014 m. sausio – gruodžio mėn.) nacionalinio biudžeto pajamos iš baudų ir konfiskacijos sudarė 119 696 tūkst. Lt (34 694,49 tūkst. Eur) (valstybės biudžeto – 112 167 tūkst. Lt (32 512,17 tūkst. Eur), savivaldybių biudžetų – 7 529 tūkst. Lt (2 182,319 tūkst. Eur))². Tiksliai nustatyti, kokia dalis iš nurodytų sumų į biudžetą pateko po priverstinio išieškojimo proceso, sudėtinga, kadangi 2014 metais nebuvo vedama centralizuota baudų apskaita. Inspekcijos pateiktais duomenimis, 2014 metais Inspekcija priverstiniam išieškojimui antstoliams perdavė 15 456 teismų vykdomuosius raštus, iš viso dėl 16 905 tūkst. Lt (4 900 tūkst. Eur).

Civilinio proceso kodekso 639 straipsnyje nustatytos šios išieškotojo teisės:

- dalyvauti pačiam ar per savo atstovus atliekant priverstinio vykdymo veiksmus;
- susipažinti su visa vykdomosios bylos medžiaga;
- gauti pažymą apie vykdymo eigą;
- sudaryti taikos sutartis;

¹ Pagal Civilinio proceso kodekso 587 straipsnį, „vykdomieji dokumentai yra:

1) vykdomieji raštai, išduoti teismo sprendimų, nuosprendžių, nutarimų, nutarčių, taip pat arbitražo sprendimų ir nutarčių pagrindu;
 2) teismo įsakymai;
 3) teismo sprendimai ir nutartys – kai pagal įstatymus jie laikomi vykdomaisiais dokumentais;
 4) teismo nutartys ir institucijų ir pareigūnų nutarimai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo;
 5) teismo nuosprendžiai dėl juridinio asmens veiklos apribojimo ir juridinio asmens likvidavimo;
 6) institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose tiek – kiek jie susiję su turinio pobūdžio išieškojimais;
 7) prokuroro sankcijos dėl fizinių asmenų iškeldinimo iš gyvenamųjų patalpų ir kiti prokuroro nutarimai tiek – kiek jie susiję su turinio pobūdžio išieškojimais;
 8) notaro vykdomieji įrašai pagal užprotestuotus arba neprotestuotinus vekselius ar čekius ir notaro vykdomieji pavedimai dėl paveldimo turto apyrašo sudarymo (paveldimo turto apyrašo papildymo);
 9) darbo ginčų komisijos sprendimai;
 10) kiti institucijų ir pareigūnų sprendimai, kurių vykdymą civilinio proceso tvarka nustato įstatymai.“

² Prieiga per internetą:

http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/nacionalinio_biudzeto_surinkimas/ketv/2014_metai_LT_.pdf (žiūrėta 2015-05-29).

- ginčyti turto priklausomybę ir jo įkainojimą;
- apskųsti antstolio veiksmus;
- reikšti prašymus, nušalinimus;
- atsisakyti išieškojimo;
- ir kitas šiame kodekse numatytas teises.

Atliekant korupcijos rizikos analizę, analizuota, kaip Inspekcija įgyvendina minėtas išieškotojo teises ir kaip valdomos šiame procese galinčios kilti rizikos.

Teisės normos, reglamentuojančios Inspekcijos vykdomą valstybės atstovavimą vykdymo procese, nustatytos Vykdomųjų dokumentų registravimo, pateikimo vykdyti ir vykdymo taisyklėse, patvirtintose Inspekcijos viršininko 2006 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. V-182, (toliau – Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklės)³, Inspekcijos ir Asociacijos Lietuvos antstolių rūmai (toliau – Antstolių rūmai) 2014 m. birželio 17 d. sudarytame susitarime „Dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo“ Nr. (1.11-04-2)-23-40 (toliau – Susitarimas dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo) ir Inspekcijos ir konkrečiu antstolių individualiuose susitarimuose dėl vykdomųjų dokumentų vykdymo⁴. Atkreiptinas dėmesys, kad 2015 m. sausio 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo ir 2015 m. liepos 1 d. – Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimams, pagal kuriuos visų nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose skirti baudą priverstinio vykdymo procese valstybei atstovauja Inspekcija, turėtų būti koreguojami minėti dokumentai (pavyzdžiui, pagal Susitarimo dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo 3.2 punktą šio susitarimo nuostatos netaikomas baudoms, skirtoms pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksą).

Apibendrinus teisės normas, reglamentuojančias Inspekcijos vykdomą atstovavimą valstybei vykdymo procese, sąlyginai šią veiklą būtų galima suskirstyti į šiuos etapus:

- vykdomųjų dokumentų, pagal kuriuos turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, pateikimas Inspekcijai⁵;
- vykdomųjų dokumentų pateikimas vykdyti;
- vykdymo proceso kontrolė.

Pastebėtina, kad šis suskirstymas netaikytinas nuosprendžių, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, vykdymui, nes pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 342 straipsnio 4 dalį nuosprendį priėmęs teismas nuosprendžius dėl baudos priverstinio išieškojimo

³ Pažymėtina, kad nuo 2014 m. spalio 28 d. įsigaliojo nauja Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių redakcija, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2014 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. V-397. Todėl tekste, jeigu nenurodyta kitaip, sutrumpinimas „Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklės“ reiškia šių taisyklių redakciją, patvirtintą Inspekcijos viršininko 2014 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. V-397.

⁴ Atliekant korupcijos rizikos analizę buvo analizuota Inspekcijos pateikta šio susitarimo tipinė forma su priedais.

⁵ Pažymėtina, kad iki 2015 m. liepos 1 d. nutarimą administracinių teisės pažeidimų byloje skirti baudą priėmęs organas (pareigūnas), o jeigu nutarimą priima teismai ar administracinės komisijos prie savivaldybių tarybų, – protokolą surašęs organas (pareigūnas) šį nutarimą privalėjo antstoliui vykdyti pateikti tiesiogiai pats.

ir dėl baudžiamojo poveikio priemonių – turto konfiskavimo ir išplėstinio turto konfiskavimo – pateikia vykdyti tiesiogiai antstoliams, o dėl baudžiamojo poveikio priemonės – įmokos į Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą – Nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondo administratoriui. Vertinant sisteminiu požiūriu diskutuotina, ar toks baudžiamojo proceso išskyrimas yra racionalus, ar užtikrinama pakankama vykdymo proceso kontrolė, nes nuosprendžių vykdymo kontrolės funkcija tik formaliai priskirta prokurorams⁶, o realiai veikiantis vykdomųjų raštų, išduotų pagal nuosprendžius baudžiamosiose bylose, įvykdymo patikrinimo mechanizmas neegzistuoja. Todėl manytina, kad Inspekcija galėtų inicijuoti diskusiją dėl baudžiamosiose bylose išduotų vykdomųjų raštų, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimu, administravimo perdavimo Inspekcijai tikslingumo.

PASIŪLYMAI

Imtis priemonių, kad Inspekcijos priimtų norminių teisės aktų ir susitarimų su kitais subjektais nuostatos atitiktų pasikeitusį įstatyminių reglamentavimą (Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso normas).

Inicijuoti diskusiją dėl baudžiamosiose bylose išduotų vykdomųjų raštų, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimu, administravimo perdavimo Inspekcijai tikslingumo.

2.1. Vykdomųjų dokumentų pateikimas Inspekcijai

Atsižvelgiant tik į Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių normas, būtų galima daryti išvadą, kad šiame etape Inspekcijos funkcijos apsiriboja tik formalių veiksmų atlikimu, t. y. gautų vykdomųjų dokumentų registravimu (Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 4 ir 5 punktai). Tačiau vadovaujantis Civilinio proceso kodekso 650 straipsnio 2 dalimi⁷, prieš pateikiant vykdomąjį dokumentą vykdyti, turėtų būti tikrinama, ar pagal konkretų vykdomąjį dokumentą gali būti pradėtas priverstinio vykdymo procesas. Manytina, kad kai pagal vykdomąjį dokumentą turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, šį tikrinimą turėtų vykdyti Inspekcija, kadangi būtent ji atstovauja valstybei, kaip išieškotojai, vykdymo procese ir ji vienintelė turi galimybes operatyviai nustatyti, ar turtinio pobūdžio prievolė valstybės naudai įvykdyta, pavyzdžiui., sumokėta bauda ar bylinėjimosi išlaidos.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad teisės aktuose nereglamentuota tikrinimo, ar atitinkamas vykdomasis dokumentas gali būti pateiktas vykdyti, procedūra. Tai laikytina

⁶ Pagal Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 2 straipsnio 2 dalies 5 punktą prokuratūra įstatymų nustatytais pagrindais ir tvarka „kontroliuoja nuosprendžių pateikimą vykdyti ir jų vykdymą“.

⁷ Civilinio proceso kodekso 650 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Pateikdami išieškojimui vykdyti vykdomąjį dokumentą, išieškotojas, institucija ar pareigūnai administracinių teisės pažeidimų bylose tiek, kiek jos susijusios su turtinio pobūdžio išieškojimais, kitos institucijos ir pareigūnai, kurių sprendimų vykdymas civilinio proceso tvarka nustatytas įstatymuose, kartu pateikia antstoliui duomenis, patvirtinančius, kad pateikiamas vykdomasis dokumentas nėra įvykdytas ir turi būti vykdomas priverstine tvarka, taip pat atsako už šių duomenų teisingumą.“

reikšminga teisinio reglamentavimo spraga, kadangi nėra imperatyviai nustatyta, kada šis tikrinimas atliekamas – ar vykdomojo dokumento gavimo Inspekcijoje momentu, ar pateikimo vykdyti momentu, kiek trunka šis tikrinimas, kaip įforminami tikrinimo rezultatai.

Nesant aiškaus ir nedviprasmiško patikrinimo atlikimo reglamentavimo, sudaroma prielaidų neskaidriai vykdyti tikrinimo procedūras ir mažėja efektyvios kontrolės galimybių. Todėl, siekiant sumažinti galimos korupcijos rizikos laipsnį, būtų tikslinga Inspekcijos teisės aktuose reglamentuoti tikrinimo, ar atitinkamas vykdomasis dokumentas gali būti pateiktas vykdyti, atlikimo tvarką.

PASIŪLYMAS

Inspekcijos teisės aktuose reglamentuoti tikrinimo, ar pagal konkretų vykdomąjį dokumentą gali būti pradėtas priverstinio vykdymo procesas, atlikimo tvarką ir nustatyti, kada šis tikrinimas atliekamas (ar vykdomojo dokumento gavimo Inspekcijoje momentu, ar pateikimo vykdyti momentu), kiek trunka šis tikrinimas ir kaip įforminami tikrinimo rezultatai, ir kitus aktualius klausimus.

2.2. Vykdomųjų dokumentų pateikimas vykdyti

Vadovaujantis Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklėmis ir Susitarimu dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo, vykdomųjų dokumentų pateikimas vykdyti atliekamas tokia tvarka: (i) Inspekcija vykdomuosius dokumentus, kurie nėra įvykdyti ir pagal juos gali būti pradėtas priverstinis vykdymas, pateikia Antstolių rūmams⁸, (ii) kuri juos paskirsto vykdyti konkrečioms antstoliams⁹. Pažymėtina, kad iki Susitarimo dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo sudarymo ir Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 2014 m. spalio 28 d. redakcijos įsigaliojimo vykdomuosius dokumentus konkrečioms antstoliams Inspekcija pateikdavo pati tiesiogiai. Naujos vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti tvarkos sukūrimas yra sveikintinas, nes ši tvarka sumažina galimą privačių interesų įtaką vykdomųjų dokumentų paskirstymo antstoliams procesui Inspekcijoje ir šį klausimą perleidžia antstolių savivaldos diskrecijai.

Nepaisant pakankamai skaidraus paties vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti, šio etapo diskutuotinas klausimas yra pateikimo vykdyti terminai.

Išanalizavus minėtus teisės aktus, darytina išvada, kad egzistuoja bendra taisyklė, jog Inspekcija vykdomuosius dokumentus, pagal kuriuos turi būti išieškoma į valstybės biudžetą, pateikia vykdyti, t. y. pateikia Antstolių rūmams, per keturis mėnesius nuo vykdytino dokumento¹⁰

⁸ Remiantis Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 7 punktu, vykdomojo dokumento pateikimas Antstolių rūmams laikomas jo pateikimas antstoliui.

⁹ Vykdomųjų dokumentų paskirstymas antstoliams vykdomas vadovaujantis Vykdomųjų dokumentų dėl išieškojimo valstybės naudai skirstymo antstoliams tvarkos aprašu, patvirtintu 2014 m. sausio 24 d. antstolių susirinkime. Pagal šį aprašą vykdomųjų dokumentų skirstymui taikomi antstolio veiklos teritorijos, išieškotinos sumos dydžio, pirmos antstolio pavardės raidės, vykdytų laikinųjų apsaugos priemonių ir pritaikyto arešto ar hipotekos kriterijai, užtikrinant vienodą vykdomųjų dokumentų pateikimą visiems antstoliams.

¹⁰ Pagal Civilinio proceso kodekso 584 straipsnį, vykdytini dokumentai yra:

įsiteisėjimo dienos (Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 12.2 ir 13.2 punktai), bet ne vėliau kaip likus 20 darbo dienų iki teisės aktuose nustatyto vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti termino pabaigos (Susitarimo dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo 4 punktas). Pažymėtina, kad pagal Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių redakcijos, galiojusios iki 2014 m. spalio 28 d., 10.2 punktą iš teismo gautus vykdomuosius raštus ir teismo įsakymus Inspekcija turėjo pateikti vykdyti antstoliams ne vėliau kaip per vienerius metus nuo teismo sprendimo ar teismo įsakymo įsiteisėjimo dienos. Nors pateikimo termino sutrumpėjimas laikytinas teigiama tendencija, tačiau manytina, kad ir keturių mėnesių laikotarpis yra diskutuotinas. Be to, pastebėtina, kad Inspekcijos teisės aktuose yra nustatyta minėtos taisyklės išimtis. O būtent pagal Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 13.3 punktą *„iš teritorinių muitinių gautus vykdomuosius dokumentus VMI prie FM turi pateikti vykdyti antstoliams per penkias darbo dienas.“*

Iš dalies būtų galima sutikti su Inspekcijos atstovų argumentu, kad keturių mėnesių terminą pateikti vykdomuosius dokumentus vykdyti lemia žmogiškųjų išteklių ir gaunamų vykdomųjų dokumentų kiekio santykis, t. y. darbuotojai fiziškai nespėtų vykdomuosius dokumentus pateikti vykdyti greičiau. Tačiau dėl nustatyto gana ilgo termino iškyla sisteminio pobūdžio problemų, pavyzdžiui: ar turtinio pobūdžio prievolė, įvykdyta dar prieš priverstinio išieškojimo proceso pradėjimą, bet jau pasibaigus jos įvykdymo terminui, laikytina įvykdyta tinkamai, ar uždelsus priverstinio išieškojimo pradėjimą bus pasiekti prevenciniai sankcijos tikslai, ar negali būti sąmoningai apsunkinami būsiami atskiri priverstinio vykdymo procesai ar praleidžiami teisės aktuose nustatyti vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminai ir kt.

Manytina, kad siekiamybė būtų vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti termino maksimalus sutrumpinimas. Tikėtina, kad šio tikslo padėtų pasiekti maksimalus vykdomųjų dokumentų gavimo, tikrinimo ir pateikimo vykdyti procesų automatizavimas ir žmogiškojo veiksnio eliminavimas.

Kitas diskutuotinas visuomenei aktualus klausimas yra skolininko informavimas apie egzistuojančią turtinio pobūdžio prievolę valstybės naudai. Suprantama, kad kiekvieno skolininko raštiškas informavimas apie neįvykdytą turtinio pobūdžio prievolę apsunkintų, pabrangintų ir užtęstų

1) teismo ir arbitražo sprendimai, nutartys, nutarimai ir įsakymai civilinėse bylose, taip pat bylose dėl administracinių teisinių santykių;

2) teismo nuosprendžiai, nutartys ir nutarimai baudžiamosiose bylose – tiek, kiek jie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais, juridinio asmens veiklos apribojimo ir juridinio asmens likvidavimo bausmių vykdymu;

3) teismo nutarimai administracinėse bylose tiek, kiek jie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;

4) teismo patvirtintos taikos sutartys;

5) užsienio teismų ir arbitražų sprendimai – tarptautinių sutarčių ir įstatymų nustatytais atvejais;

6) institucijų ir pareigūnų nutarimai administracinių teisės pažeidimų bylose tiek, kiek jie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimais;

7) kiti institucijų ir pareigūnų sprendimai, kai tarptautinėmis sutartimis ir įstatymais nustatytas jų vykdymas civilinio proceso tvarka.

Inspekcijos veiklos administravimą. Be to, atsižvelgiant į tai, kad prievolė atsiranda po tam tikro proceso, pavyzdžiui., administracinio, baudžiamojo ar civilinio, ir priėmus atitinkamą procesinį dokumentą, nežinojimas apie atsiradusią prievolę gali būti laikomas asmens aplaidumu. Todėl manytina, kad papildomas kiekvieno skolininko raštiškas informavimas būtų neracionalus. Tačiau taip pat tikėtina, kad automatizuotas informavimas galiniais įrenginiais (savitarnos informacine sistema) procedūrų per daug neapsunkintų ir todėl gali būti svarstoma tokio informavimo galimybė.

PASIŪLYMAI

Atsižvelgiant į Inspekcijos veiklos praktiką ir pajėgumus, svarstyti galimybę nustatyti trumpesnę nei keturių mėnesių vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminą ir imtis priemonių, kad šis procesas būtų visiškai automatizuotas.

Svarstyti galimybę sukurti automatinio informavimo sistemą, kuri galiniais įrenginiais (savitarnos informacine sistema) primintų visiems asmenims apie egzistuojančias jų neįvykdytas visas turtinio pobūdžio prievolės valstybės naudai (baudas, mokestines nepriemokas, bylinėjimosi išlaidas ir kt.).

2.3. Vykdomo proceso kontrolė

Remiantis Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklėmis, vykdomo proceso kontrolė atliekama priverstinio išieškojimo vykdomo metu ir antstoliui užbaigus vykdomąją bylą, kai neįvykdytas ar iš dalies įvykdytas vykdomasis dokumentas grąžinamas išieškotojui, t. y. Inspekcijai.

Atliekant korupcijos rizikos analizę nustatyta, kad vykdomo proceso kontrolė, atliekama priverstinio išieškojimo vykdomo metu, reglamentuojama dviejų teisės aktų normomis: Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių ir Nepriemokų išieškojimo taisyklių, patvirtintų Inspekcijos viršininko 2011 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-226 (toliau – Nepriemokų išieškojimo taisyklės¹¹).

Remiantis Nepriemokų išieškojimo taisyklių 127 punktu (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 133 punktas), kontrolė vykdoma šiais būdais: (i) *„peržiūrint informaciją apie antstolio išieškotas ir pervestas sumas į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą“*, (ii) *„telekomunikacijų galiniais įrenginiais keičiantis informacija su antstoliu“*, (iii) *„apsilankant pas*

¹¹ Pažymėtina, kad analizuojamu laikotarpiu, 2014 m. sausio 1 d. – 2014 m. gruodžio 31 d., galiojo Nepriemokų išieškojimo taisyklių redakcija, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2013 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. V-363, o korupcijos rizikos analizės atlikimo metu – redakcija, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. V-136. Todėl tekste, jeigu nenurodyta kitaip, sutrumpinimas „Nepriemokų išieškojimo taisyklės“ reiškia šių taisyklių redakciją, patvirtintą Inspekcijos viršininko 2013 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. V-363. Tais atvejais, kai nurodoma Nepriemokų išieškojimo taisyklių redakcija, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. V-136, vartojamas sutrumpinimas „Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcija“.

Atkreiptinas dėmesys į Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijoje pasitaikančius techninio pobūdžio neatitikimus (rašybos apsirikimus), kai punktuose yra nuorodos į kitus punktus, kurie turinio požiūriu nėra susiję, pavyzdžiui: 15 punkte nurodomas 127 punktas, 23 punkte nurodomas 18 punktas, 34 punkte nurodomas 127 punktas, 40 punkte nurodomas 36 punktas ir t. t.

antstolį“, (iv) „ne rečiau kaip kas 6 mėnesius raštu užklausanč antstolį“ ir (v) „vertinat galimybę skųsti antstolio veiksmus“.

Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklėse kaip vykdymo proceso kontrolės būdas nustatytas tik antstolio užklausias apie vykdomųjų dokumentų vykdymo eigą. Pažymėtina, kad šio būdo taikymą pagal Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 15 punkto nuostatas riboja turtinio pobūdžio prievolės dydis, t. y. „*Apie vykdomųjų dokumentų, pagal kuriuos turi būti išieškotos didesnės kaip 5 179 litų (1 500 eurų) sumos, vykdymo eigą antstolis užklauiamas, po jo pateikimo vykdyti ar po informacijos apie jo vykdymo eigą gavimo iš antstolio praėjo pusė metų ir per šį laikotarpį į VMI prie FM biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą nebuvo išieškota visa ar dalis išieškotinos sumos.*“

Suprantama, kad antstolio užklausimo apie vykdomųjų dokumentų vykdymo eigą taikymo ribojimą lemia administruojamų vykdomųjų dokumentų kiekis ir kad realus visų vykdymo proceso kontrolės būdų taikymas yra sunkiai įmanomas. Tačiau manytina, kad parinktas ribojančio turtinio pobūdžio prievolės dydis yra diskusijų objektas, todėl tikslinga įvertinti, kokią dalį turtinio pobūdžio prievolių valstybės naudai sudaro visų mažesnių nei 1 500,00 Eur prievolių suma ir šio įvertinimo pagrindu koreguoti teisinį reglamentavimą.

Vykdymo proceso kontrolė, atliekama antstoliui užbaigus vykdomąją bylą, reglamentuojama Vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti taisyklių 14 punkte. Pagal minėtą punktą šios kontrolės metu tikrinama, ar vykdomasis dokumentas, pagal kurį išieškojimas nebuvo vykdomas arba buvo neviseškai įvykdytas, Inspekcijai grąžintas pagrįstai, t. y. ar yra Civilinio proceso kodekso 631 straipsnyje nustatyti grąžinimo pagrindai.

Apibendrinus tai, kas nurodyta, pastebėta, kad šioje vykdymo proceso kontrolės sistemoje, susidedančioje iš ribotos vykdymo proceso kontrolės, atliekamos priverstinio išieškojimo vykdymo metu, ir kontrolės, atliekamos antstoliui grąžinus neįvykdytą vykdomąjį dokumentą, yra spragų. O būtent, dėl to, kad kontrolės mechanizmas veikia tik tais atvejais, kai išieškoma didesnė nei 1500,00 Eur turtinio pobūdžio prievolė arba kai antstolis grąžina neįvykdytą vykdomąjį dokumentą, o vykdomi arba įvykdyti¹² mažesnių nei 1 500,00 Eur vertės prievolių priverstiniai išieškojimai yra nekontroliuojami. Todėl galimi atvejai, kai vykdymo procesas trunka nepagrįstai ilgai arba tariamai įvykdytas vykdomasis dokumentas grąžinamas jį išdavusiai institucijai.

Manytina, kad siekiant išvengti tokių atvejų būtų tikslinga visiškai panaikinti šią spragą arba siekiant sumažinti neigiamą šios spragos poveikį, kiek leidžia galimybės, išplėsti kontrolės mechanizmo taikymo apimtį.

¹² Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Civilinio proceso kodekso 631 straipsnio 6 dalį „*Įvykdyti vykdomieji dokumentai grąžinami juos išdavusiai institucijai*“. Todėl jeigu vykdomąjį dokumentą išdavusi institucija nėra Inspekcija, informacija apie užbaigtą vykdomąją bylą Inspekcijos gali nepasiekti.

PASIŪLYMAI

Įvertinti, kokią dalį turtinio pobūdžio prievolių valstybės naudai sudaro visų mažesnių nei 1 500,00 Eur prievolių suma, ir atsižvelgiant į šio įvertinimo duomenis svarstyti galimybes:

- sumažinti arba visai panaikinti ribą (prievolės dydį), nuo kada paklausimai antstoliams apie vykdymo eigą yra privalomi, arba
- papildomai nustatyti atskirą mažesnių nei 1 500,00 Eur vertės prievolių priverstinių išieškojimų kontrolės mechanizmą (pvz., paklausimai apie vykdymo eigą teikiami antstoliams ne rečiau kaip kartą per metus), arba
- nustatyti papildomas įvykdytų ir neįtrauktų į Inspekcijos kontrolės mechanizmą priverstinių išieškojimų kontrolės procedūras.

3. SPRENDIMO IŠIEŠKOTI MOKESTINĘ NEPRIEMOKĄ IŠ MOKESČIŲ MOKĖTOJO TURTO PATEIKIMAS VYKDYTI ANTSTOLIUI IR VYKDYMO KONTROLĖ

Pagal Finansų ministerijos 2014 metų veiklos ataskaitą (2015 m. kovo 23 d. Nr. (1.11)-11K-5) 2014 m. gruodžio 1 d. bendra skolininkų mokestinė nepriemoka, eliminavus mokestines sumas, dėl kurių vyksta mokestiniai ginčai, buvo 976,7 mln. Lt (283,1014 mln. Eur), o per 2014 metus buvo išieškota ir (ar) sumokėta 880,9 mln. Lt (255,3333 mln. Eur) mokestinės nepriemokos.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (2014 m. balandžio 4 d. įstatymo Nr. IX-2112 redakcija) (toliau – Mokesčių administravimo įstatymas) 106 straipsnyje nustatyti šie mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo būdai:

- 1) nurodymas kredito, mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigai nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš asmens sąskaitos;
- 2) reikalavimas laiduotojui arba garantui įvykdyti mokesčių mokėtojo prievolę ir už mokesčių mokėtoją sumokėti mokestinę nepriemoką;
- 3) nurodymas kredito, mokėjimo ar elektroninių pinigų įstaigai nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš laiduotojo arba garanto sąskaitos;
- 4) sprendimas dėl priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo iš mokesčių mokėtojo, laiduotojo arba garanto turto¹³;
- 5) sprendimas dėl priverstinio mokestinės nepriemokos, užtikrintos priverstine hipoteka (įkeitimu), išieškojimo iš įkeisto turto.

Remiantis Inspekcijos pateiktais duomenis, per 2014 metus antstoliams perduoti vykdyti 15 409 sprendimai išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto, iš viso už 267,03 mln. Lt (77,4 mln. Eur).

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Nepriemokų išieškojimo taisykles iki sprendimo dėl priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo iš mokesčių mokėtojo turto priėmimo ir perdavimo vykdyti antstoliui mokestinę nepriemoką turi būti bandoma išieškoti kitais minėtais būdais, atliekant korupcijos rizikos analizę buvo taip pat vertintos galimos rizikos ir jų valdymas vykdant šias procedūras.

Atlikus korupcijos rizikos analizę, galima teigti, kad korupcijos pasireiškimo rizika egzistuoja atliekant žemiau aprašytas procedūras.

¹³ Šį sprendimą vykdo antstoliai Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.

3.1. Mokestinės nepriemokos išieškojimo nukreipimo į mokesčio mokėtojo turtą inicijavimas

Pagal Nepriemokų išieškojimo taisyklių 7 punktą (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 9 punktas) (taikomas išieškojimams iš fizinių asmenų) ir 17 punktą (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 19 punktas) (taikomas išieškojimams iš juridinių asmenų) mokestinės nepriemokos priverstinis išieškojimas pradedamas vykdyti ne vėliau kaip per 10 dienų po mokesčio sumokėjimo termino pabaigos, priimant Sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčio mokėtojo sąskaitos (sąskaitų) (toliau taip pat – Sprendimas išieškoti iš lėšų). Kitos procedūros vykdomos atsižvelgiant į tai, ar mokesčių mokėtojas yra fizinis ar juridinis asmuo.

Kai mokesčių mokėtojas fizinis asmuo

Pagal Nepriemokų išieškojimo taisyklių 8 punktą (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 10 punktas), „*Jeigu per 30 dienų neišieškoma arba išieškoma ne daugiau kaip 10 procentų bendros mokestinės nepriemokos, vertinama galimybė nukreipti išieškojimą į mokesčių mokėtojo turtą <...>“.*

Iš tokio teisinio reglamentavimo darytina išvada, kad tai, ar bus priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo kita stadija, t. y. ar bus inicijuojamas išieškojimas iš mokesčio mokėtojo turto, priklauso nuo šio išieškojimo „galimybių vertinimo“. Taip pat pažymėtina, kad pati „galimybių vertinimo“ procedūra nėra reglamentuota. Dėl to nėra aišku, kokie yra vertinimo kriterijai, kas atlieka šį vertinimą, kas priima Sprendimą išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčio mokėtojo turto (toliau taip pat – Sprendimas išieškoti iš turto), kiek trunka vertinimo procesas ir kt.¹⁴ Nesant aiškaus ir nedviprasmiško minėtų klausimų reglamentavimo, susidaro prielaidų neobjektyviam ir neskaidriam mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procesui, pavyzdžiui, galimybės nukreipti išieškojimą į mokesčių mokėtojo turtą vertinimas gali užtrukti nepagrįstai ilgai.

Taip pat paminėtina tai, kad teisės normos, reglamentuojančios priverstinį mokestinės nepriemokos išieškojimą iš fizinių asmenų, nereglamentuoja, kaip elgiamasi tuo atveju, jei įvertinus galimybę nukreipti išieškojimą į mokesčių mokėtojo turtą, Sprendimas išieškoti iš turto nepriimamas, t. y. kaip įforminamas neigiamas galimybės įvertinimas, kokios vykdomos tolesnės procedūros. Dėl šios priežasties gali susidaryti situacija, kai išieškojimo procesas sustoja ir jokie kiti priverstinio išieškojimo veiksmai nevykdomi. Be to, neatmetama prielaida, kad pasinaudojus šia reglamentavimo spraga dėl asmeninio suinteresuotumo išieškojimo procesas gali būti nepagrįstai vilkinamas.

¹⁴ Remiantis Inspekcijos atstovo paaiškinimais, „galimybės vertinimas“ praktikoje pasireiškia patikrinimu, ar mokesčių mokėtojo vardu yra registruoto registruotino turto, t. y. jeigu nustatoma, kad mokesčio mokėtojo vardu registruose nėra registruota registruotino turto (pvz., nekilnojamasis turtas, transporto priemonė), Sprendimas išieškoti iš turto nepriimamas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant mokestinės nepriemokos išieškojimo nukreipimo į mokesčio mokėtojo (fizinio asmens) turtą inicijavimo procesą padaryti aiškesnį ir taip sumažinti galimą piktnaudžiavimo riziką, tikslinga Inspekcijos teisės aktuose aiškiai reglamentuoti minėtus teisinio reglamentavimo trūkumus.

PASIŪLYMAS

Inspekcijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose mokestinės nepriemokos išieškojimą iš fizinių asmenų, nustatyti:

- kokiais kriterijais remiantis vertinama galimybė mokestinės nepriemokos išieškojimą nukreipti į mokesčio mokėtojo turtą;
- kas atlieka šį vertinimą ir kas priima Sprendimą išieškoti iš turto, kiek trunka vertinimo procesas;
- kaip įforminamas vertinimo rezultatas, jei vertinimas yra neigiamas;
- kokios vykdomos tolesnės procedūros, jei Sprendimas išieškoti iš turto nepriimamas.

Kai mokesčių mokėtojas juridinis asmuo

Skirtingai nei išieškant mokestinę nepriemoką iš fizinio asmens, vykdant priverstinį mokestinės nepriemokos išieškojimą iš juridinio asmens po Sprendimo išieškoti iš lėšų priėmimo iki Sprendimo išieškoti iš turto priėmimo papildomai atliekamos dar kelios procedūros.

Pirma, remiantis Nepriemokų išieškojimo taisyklių 18 punktu (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 20 punktas) ir Inspekcijos atstovo paaiškinimu, jeigu mokesčių mokėtojas turi daugiau nei vieną sąskaitą, tai pirminėje išieškojimo stadijoje Sprendimas išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčio mokėtojo sąskaitos (sąskaitų) priimamas tik dėl vienos sąskaitos. Tuo atveju, jeigu per 7 dienas nuo šio sprendimo mokestinė nepriemoka neišieškoma arba išieškoma ne daugiau kaip 30 procentų bendros mokestinės nepriemokos, dėl kitos(-ų) sąskaitos(-ų) priimamas Nurodymas nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš sąskaitų.

Antra, jeigu per 20 dienų nuo Sprendimo išieškoti iš lėšų pateikimo kredito įstaigai dienos neišieškoma arba išieškoma ne daugiau kaip 30 procentų bendros mokestinės nepriemokos, vertinama (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 19 punktas, Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 21 punktas):

- ar tikslinga atlikti operatyvų patikrinimą;
- ar yra pagrindas surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą;
- ar yra pagrindas duoti nurodymą atsiskaityti negrynaisiais pinigais;
- ar reikia atlikti turto paiešką;
- ar yra galimybė pateikti prašymus mokesčių mokėtojo skolininkams pervesti mokesčių mokėtojų priklausančias lėšas;

- ar tikslinga mokesčių mokėtojų įteikti Priminimą¹⁵.

Vertinant šią mokestinės nepriemokos išieškojimo sistemą darytina išvada, kad mokestinės nepriemokos išieškojimo iš juridinių asmenų procesui yra aktualūs analizuojant išieškojimą iš fizinių asmenų nurodyti aspektai. Taip pat papildomai atkreiptinas dėmesys į tai, kad mokestinės nepriemokos išieškojimo iš juridinių asmenų atveju:

- nėra aiškiai reglamentuota, kuo vadovaujantis pasirenkama, dėl kurios konkrečiai mokesčio mokėtojo sąskaitos priimamas Sprendimas išieškoti iš lėšų, o dėl kurios(-ių) Nurodymas nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš sąskaitų¹⁶;

- teisės aktuose nenustatyta, kokie yra operatyvaus patikrinimo atlikimo tikslingumo kriterijai;

- nenustatyta Priminimo įteikimo tikslingumo kriterijų;

- nėra nustatyto termino, per kurį turi būti atliktas Nepriemokų išieškojimo taisyklių 19 punkte (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 21 punktas) nurodytų priemonių taikymo tikslingumo vertinimas¹⁷.

Dėl nurodytų aplinkybių mokestinės nepriemokos išieškojimo iš juridinių asmenų procedūrų atlikimo tvarka laikytina nepakankamai išsamiai reglamentuota bei sudarančia sąlygas per plačiai išieškojimą vykdančių ir sprendimus priimančių asmenų diskrecijai.

Atsižvelgiant į tai, kad per plati diskrecija gali paskatinti naudojimąsi viešojo administravimo subjekto įgaliojimais ne viešojo intereso tikslais, manytina, kad detalesnis minėtų procedūrų aprašymas turėtų sumažinti galimų korupcijos rizikų pasireiškimo galimybes.

PASIŪLYMAI

¹⁵ Pažymėtina, kad ši nuostata nustatyta tik Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 21.6 punkte. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad nei Nepriemokų išieškojimo taisyklėse, nei Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijoje nėra apibrėžta, kas yra „Praminimas“, kokias teises pasekmes sukelia jo įteikimas ar neįteikimas.

¹⁶ Kaip nurodė Inspekcijos atstovas, Inspekcijos teisės aktuose nenumatyta galimybė dėl visų mokesčio mokėtojo sąskaitų iš karto priimti Sprendimą išieškoti iš lėšų dėl to, kad iš mokesčio mokėtojo sąskaitų nebūtų išieškota akivaizdžiai per didelė pinigų suma.

¹⁷ Analizuojant priverstinio išieškojimo bylas pastebėta, kad praktikoje minėtas vertinimas trunka skirtingą laiko tarpą, pavyzdžiui:

- vykdant išieškojimą iš UAB „Architektūra ir inžineriniai projektai“, įm. k. 302609177, Sprendimas išieškoti iš turto Nr. (23.31-08)-320A-28621 buvo priimtas 2014 m. kovo 5 d., po 2013 m. gruodžio 4 d. priimto Sprendimo išieškoti iš lėšų Nr. (23.31-08)-320-32749;

- vykdant išieškojimą iš Uždarnosios akcinės bendrovės „EGLASA“, įm. k. 125019810, prieš 2015 m. sausio 20 d. priimant Sprendimą išieškoti iš lėšų Nr. (23.31-08)-320A-800, 2014 m. spalio 21 d. ir 2014 m. gruodžio 15 d. buvo priimti Sprendimai išieškoti iš lėšų, atitinkamai Nr. (23.31-08)-467-49393 ir (23.31-08)-467-82837, ir 2015 m. sausio 16 d. sutaršytas Turto arešto aktas Nr. (23.31-08)-319-216.

Inspekcijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose mokestinės nepriemokos išieškojimą iš juridinių asmenų, *mutatis mutandis* įgyvendinti su išieškojimu iš fizinių asmenų susijusius pasiūlymus ir nustatyti:

- kokiais kriterijais remiantis pasirenkama, dėl kurios konkrečiai mokesčio mokėtojo sąskaitos priimamas Sprendimas išieškoti iš lėšų, o dėl kurios(-ių) Nurodymas nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš sąskaitų;

- kokie yra operatyvaus patikrinimo atlikimo ir Priminimo įteikimo tikslingumo kriterijai bei terminas, per kurį turi būti atliktas (pradėtas ir baigtas) Nepriemokų išieškojimo taisyklių 19 punkte nurodytų priemonių taikymo tikslingumo vertinimas.

Inspekcijos teisės aktuose apibrėžti Priminimo sąvoką ir nustatyti, kokias teises pasekmes sukelia jo įteikimas ar neįteikimas.

3.2. Išieškojimas iš laiduotojo ar garanto

Kaip minėta anksčiau, remiantis Mokesčių administravimo įstatymo 106 straipsniu, viena iš mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo priemonių yra išieškojimo nukreipimas į laiduotoją ar garantą.

Priverstinis išieškojimas iš laiduotojo ar garanto vykdomas taip:

1. Laiduotojui arba garantui pateikiamas Raginimas įvykdyti mokesčių mokėtojo mokestinę prievolę (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 32 punktas (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 35 punktas)).

2. Priimamas Sprendimas išieškoti mokesčių mokėtojo mokestinę nepriemoką iš laiduotojo ar garanto banko sąskaitų (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 33 punktas (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 36 punktas)).

3. Priimamas Sprendimas išieškoti mokesčių mokėtojo mokestinę nepriemoką iš laiduotojo ar garanto turto (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 34 punktas (Nepriemokų išieškojimo taisyklių 2015 m. balandžio 3 d. redakcijos 37 punktas)).

Analizuojant šią priverstinio išieškojimo priemonę, pastebėta, kad Inspekcijos teisės aktai nenustato minėtų veiksmų atlikimo terminų. Atsižvelgiant į tai, kad nesant aiškių veiksmų atlikimo terminų mažėja kontrolės efektyvumas, ši teisinio reguliavimo spraga laikytina išieškojimo proceso skaidrumą mažinančiu veiksnium.

PASIŪLYMAS

Atsižvelgus į su išieškojimu iš mokesčių mokėtojų – fizinių ir juridinių asmenų – susijusius pasiūlymus, Inspekcijos teisės aktuose nustatyti priverstinio išieškojimo, vykdomo iš laiduotojo ar garanto, veiksmų atlikimo terminus.

3.3. Inspekcijos vykdomų priverstinio išieškojimo veiksmų kontrolė

Viena iš priemonių, skirtų sumažinti rizikos pasireiškimo prielaidas, yra Inspekcijos darbuotojų atliekamų priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės sistema. Šios sistemos tinkamas reglamentavimas ir praktinis įgyvendinimas įgalina užtikrinti efektyvų ir nešališką išieškojimo procesą.

Kaip nurodė Inspekcijos atstovė, atskiro teisės akto, reglamentuojančio išieškojimo proceso kontrolės mechanizmą, nėra. Šią funkciją pagal pareigybių aprašymų nuostatas vykdo Inspekcijos Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus poskyrių vedėjai. Pavyzdžiui: Inspekcijos Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus I poskyrio vedėjo pareigybės aprašymo, patvirtinto Inspekcijos viršininko 2011 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. P-893, 7.4 punkte nurodoma, kad poskyrio vedėjas „vykdo *Departamento skyriaus* (Inspekcijos Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus – autoriaus pastaba) *I poskyrio vykdomų veiklos procesų ir rezultatų kokybės vidinę kontrolę*“.

Iš Inspekcijos atstovės paaiškinimų nustatyta, kad veiklos procesų ir rezultatų kokybės vidaus kontrolė atliekama taip: kiekvieną mėnesį yra formuojami mokesčių mokėtųjų, kurių mokestinė nepriemoka didesnė kaip 29 tūkst. Eur, sąrašai. Šie sąrašai siunčiami priverstinį išieškojimą vykdančioms darbuotojams, kurie nurodo, kokie atlikti mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmai. Užpildytus sąrašus peržiūri Inspekcijos Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus poskyrių vedėjai ir Inspekcijos Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus vedėjas.

Manytina, kad siekiant padaryti Inspekcijos darbuotojų atliekamų priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės sistemą skaidresnę ir eliminuoti subjektyvių veiksmų įtaką būtų tikslinga aprašytų procedūrų atlikimo tvarką ir kitas taikomas kontrolės priemones nustatyti Inspekcijos teisės aktuose.

Taip pat būtų tikslinga svarstyti, ar 29 tūkst. Eur mokestinės nepriemokos riba, nuo kurios taikoma veiklos procesų ir rezultatų kokybės kontrolė, nėra per aukšta. Suprantama, kad minėtos ribos pasirinkimas gali būti argumentuotas esamais Inspekcijos žmogiškaisiais ištekliais ir jų panaudojimo racionalumu, bei tuo, kad lyginamoji mokestinių nepriemokų išieškojimų, kurių neapima kontrolės mechanizmas, dalis sąlyginai gali būti nedidelė. Tačiau teigtina, kad efektyvi net ir nedidelių mokestinių nepriemokų išieškojimo kontrolė ne tik stiprina mokestinę drausmę, bet ir sukuria piktnaudžiavimui nepalankią aplinką. Todėl manytina, kad Inspekcijos darbuotojų atliekamų priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmas turėtų apimti daugiau mokestinių nepriemokų. O siekiant racionaliau naudoti išteklius, galima būtų nustatyti

kontrolės veiksmų didesnę laiko intervalą bei sukurti išieškojimo veiksmus atliekančių Inspekcijos darbuotojų pateikiamos informacijos patikrinimo galimybę.

PASIŪLYMAI

Inspekcijos teisės aktuose reglamentuoti priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmą.

Reglamentuojant priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmą užtikrinti, kad šis mechanizmas apimtų daugiau mokestinių nepriemokų. Ir būtų sudarytos sąlygos patikrinti išieškojimo veiksmus atliekančių Inspekcijos darbuotojų pateikiamą informaciją.

4. MOTYVUOTOS IŠVADOS

Išanalizavus Inspekcijos veiklą (i) valstybės atstovavimo išieškojimo procese, (ii) sprendimo išieškoti mokestinę nepriemoką iš mokesčių mokėtojo turto pateikimo vykdyti antstoliui ir (iii) jo vykdymo kontrolės srityse, darytina išvada, kad minėtose srityse yra korupcijos rizika dėl šių korupcijos rizikos veiksnių:

1. Inspekcijos teisės aktuose nereglamentuojama tikrinimo, ar pagal konkretų vykdomąjį dokumentą gali būti pradėtas priverstinio vykdymo procesas (pvz., paskirta bauda ar priteistos bylinėjimosi išlaidos sumokėti), procedūra (motyvai išdėstyti 2.1 skyriuje „Vykdomųjų dokumentų pateikimas Inspekcijai“).

2. Inspekcijos teisės aktuose nustatytas gana ilgas vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminas, dėl to susidaro sąlygos sąmoningai pasunkinti būsimą priverstinį vykdymą ar praleisti teisės aktuose nustatytus vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminus (motyvai išdėstyti 2.2 skyriuje „Vykdomųjų dokumentų pateikimas vykdyti“).

3. Inspekcijos sukurta vykdymo proceso kontrolės sistema neapima visų valstybės naudai išieškotinų prievolių, priverstinių išieškojimų (motyvai išdėstyti 2.3 skyriuje „Vykdymo proceso kontrolė“).

4. Mokesčio mokėtojo mokestinės nepriemokos išieškojimo nukreipimo į mokesčio mokėtojo turtą inicijavimo procedūra nėra pakankamai aiškiai reglamentuota, dėl to sudaroma prielaidų per plačiai išieškojimą vykdančių ir sprendimus priimančių asmenų diskrecijai (motyvai išdėstyti 3.1 skyriuje „Mokestinės nepriemokos išieškojimo nukreipimo į mokesčio mokėtojo turtą inicijavimas“).

5. Inspekcijos teisės aktuose nėra nustatytų priverstinio išieškojimo, vykdomo iš laiduotojo ar garanto, veiksmų atlikimo terminų (motyvai išdėstyti 3.2 skyriuje „Išieškojimas iš laiduotojo ar garanto“).

6. Inspekcijos teisės aktuose nėra reglamentuoto Inspekcijos vykdomų priverstinio išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmo, o esama sistema neužtikrina, kad kontrolė apimtų visas mokestines nepriemokas (motyvai išdėstyti 3.4 skyriuje „Inspekcijos vykdomų priverstinio išieškojimo veiksmų kontrolė“).

5. PASIŪLYMAI

Siekdami sumažinti ar pašalinti korupcijos rizikos veiksnius ir jų įtaką Inspekcijos veiklai, siūlome:

1. Imtis priemonių, kad Inspekcijos priimtų norminių teisės aktų ir susitarimų su kitais subjektais nuostatos atitiktų pasikeitusį įstatyminių reglamentavimą (Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso normas).

2. Inicijuoti diskusiją dėl baudžiamosiose bylose išduotų vykdomųjų raštų, kurie susiję su turtinio pobūdžio išieškojimu, administravimo perdavimo Inspekcijos kompetencijai tikslingumo.

3. Inspekcijos teisės aktuose reglamentuoti tikrinimo, ar pagal konkretų vykdomąjį dokumentą gali būti pradėtas priverstinio vykdymo procesas, atlikimo tvarką ir nustatyti, kada šis tikrinimas atliekamas (ar vykdomojo dokumento gavimo Inspekcijoje momentu, ar pateikimo vykdyti momentu), kiek trunka šis tikrinimas ir kaip įforminami tikrinimo rezultatai, ir kitus aktualius klausimus.

4. Atsižvelgiant į Inspekcijos veiklos praktiką ir pajėgumus, svarstyti galimybę nustatyti trumpesnę nei keturių mėnesių vykdomųjų dokumentų pateikimo vykdyti terminą ir imtis priemonių, kad šis procesas būtų visiškai automatizuotas.

5. Svarstyti galimybę sukurti automatinio informavimo sistemą, kuri galiniais įrenginiais (savitarnos informacine sistema) primintų visiems asmenims apie egzistuojančias jų neįvykdytas visas turtinio pobūdžio prievolės valstybės naudai (baudas, mokestines nepriemokas, bylinėjimosi išlaidas ir kt.).

6. Įvertinti, kokią dalį turtinio pobūdžio prievolių valstybės naudai sudaro visų mažesnių nei 1 500,00 Eur prievolių suma, ir atsižvelgiant į šio įvertinimo duomenis svarstyti galimybes:

- sumažinti arba visai panaikinti ribą (prievolės dydį), nuo kada paklausimai antstoliams apie vykdymo eigą yra privalomi, arba

- papildomai nustatyti atskirą mažesnių nei 1 500,00 Eur vertės prievolių priverstinių išieškojimų kontrolės mechanizmą (pvz., paklausimai apie vykdymo eigą teikiami antstoliams ne rečiau kaip kartą per metus), arba

- nustatyti papildomas įvykdytų ir neįtrauktų į Inspekcijos kontrolės mechanizmą priverstinių išieškojimų kontrolės procedūras

7. Inspekcijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose mokestinės nepriemokos išieškojimą iš fizinių asmenų, nustatyti:

- kokiais kriterijais remiantis vertinama galimybė mokestinės nepriemokos išieškojimą nukreipti į mokesčio mokėtojo turtą;

- kas atlieka šį vertinimą ir kas priima Sprendimą išieškoti iš turto, kiek trunka vertinimo procesas;

- kaip įforminamas vertinimo rezultatas, jei vertinimas yra neigiamas;
- kokios vykdomos tolesnės procedūros, jei Sprendimas išieškoti iš turto nepriimamas.

8. Inspekcijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose mokestinės nepriemokos išieškojimą iš juridinių asmenų, *mutatis mutandis* įgyvendinti su išieškojimu iš fizinių asmenų susijusius pasiūlymus ir nustatyti:

- kokiais kriterijais remiantis pasirenkama, dėl kurios konkrečiai mokesčio mokėtojo sąskaitos priimamas Sprendimas išieškoti iš lėšų, o dėl kurios (-ių) Nurodymas nutraukti pinigų išdavimą ir pervedimą iš sąskaitų;

- kokie yra operatyvaus patikrinimo atlikimo ir Priminimo įteikimo tikslingumo kriterijai bei terminas, per kurį turi būti atliktas Nepriemokų išieškojimo taisyklių 19 punkte nurodytų priemonių taikymo tikslingumo vertinimas.

9. Inspekcijos teisės aktuose apibrėžti Priminimo sąvoką ir nustatyti, kokias teises pasekmes sukelia jo įteikimas ar neįteikimas.

10. Atsižvelgus į su išieškojimu iš mokesčių mokėtojų – fizinių ir juridinių asmenų – susijusius pasiūlymus, Inspekcijos teisės aktuose nustatyti priverstinio išieškojimo, vykdomo iš laiduotojo ar garanto, veiksmų atlikimo terminus.

11. Inspekcijos teisės aktuose reglamentuoti priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmą.

12. Reglamentuojant priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų kontrolės mechanizmą užtikrinti, kad šis mechanizmas apimtų daugiau mokestinių nepriemokų, ir kad būtų sudarytos sąlygos patikrinti išieškojimo veiksmus atliekančių Inspekcijos darbuotojų pateikiamą informaciją.

13. Įgyvendinti kitus pasiūlymus, pateiktus Išvados dėl korupcijos rizikos analizės Inspekcijos veiklos srityse 1 priede.

Direktorius pavaduotojas

Romas Zienka

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS

Atliekant korupcijos rizikos analizę, vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 15 straipsnio 3–4 punktais, buvo atliktas Inspekcijos įgyvendinamų korupcijos prevencijos priemonių, nustatytų minėto įstatymo 5 straipsnio 1–8 dalyse, vertinimas.

Vertinimo tikslas – įvertinti, kaip Inspekcija įgyvendina prevencijos priemones, jų veiksmingumą, nustatyti priemonių įgyvendinimo procedūrų spragas ir pateikti pasiūlymus, siekiant gerinti Inspekcijos veiklą vykdant korupcijos prevenciją.

1. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas

Korupcijos pasireiškimo tikimybę Inspekcija atlieka metų III ketvirtį ir teikia ją Finansų ministerijai. Finansų ministerija Specialiųjų tyrimų tarnybai pateikia motyvuotą išvadą dėl jos ir jos ministro reguliavimo sričiai priskirtų įstaigų veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė.

2014 m. III ketvirtį atlikdama korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, Inspekcija vertino atrankos ir paramos auditui (sprendimų priėmimo) veiklos sritį.

Buvo nustatyta, kad šiose Inspekcijos veiklos srityse egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes jos atitinka šiuos Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus: (i) atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti ir (ii) naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija.

PASIŪLYMAS

Motyvuotas išvadas apie nustatytas veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, skelbti Inspekcijos interneto svetainėje.

2. Korupcijos prevencijos programa

Inspekcija informavo, kad Inspekcija nėra parengusi atskiros korupcijos prevencijos programos, o vykdo Finansų ministerijos antikorupcinėje programoje priskirtas priemones ir apie jų vykdymą periodiškai teikia ataskaitas Finansų ministerijai.

Pagal Finansų ministerijos interneto svetainėje skelbiamą Informaciją¹⁸ apie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos antikorupcinės programos priemonių įgyvendinimą 2014 metais, Finansų ministerijoje ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtose įstaigose (patvirtinta Finansų

¹⁸ Prieiga per internetą: http://www.finmin.lt/finmin.lt/failai/korupcijos_prevencija/ataskaita_uz_2014_m.doc (žiūrėta 2015-08-06).

ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisijos 2015 m. kovo 3 d. sprendimu Nr. 31P-A-1) Inspekcijai 2014 metais buvo priskirta įvykdyti keturias priemones, iš kurių įvykdytos trys ir viena įvykdyta iš dalies.

PASIŪLYMAI

Finansų ministerijai

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 patvirtintą Lietuvos Respublikos nacionalinę kovos su korupcija 2015–2025 metų programą, atnaujinti Finansų ministerijos antikorupcinę programą ir jos įgyvendinimo priemonių planą.

Inspekcijai

Inspekcijos interneto svetainėje skelbti informaciją apie korupcijos prevencijos programos įgyvendinimą.

Svarstyti galimybę sukurti atskirą Inspekcijos korupcijos prevencijos programą, kurioje galėtų būti nustatytas šioje Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės Inspekcijos veiklos srityse pateiktų pasiūlymų įgyvendinimas ir kiti korupcijos prevencijos požiūriu aktualūs klausimai¹⁹.

3. Teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas

Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo vidaus tvarka nustatyta Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodikoje, patvirtintoje Inspekcijos viršininko 2014 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. V-234 (toliau – Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodika).

Pagal Inspekcijos pateiktą informaciją, 2014 metais buvo įvertinti 52 teisės aktų projektai²⁰.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodikos 7.12 punktą, teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas neatliekamas Inspekcijos įsakymų projektų, kuriais įsakymai skelbiami netekusiais galios. Manytina, kad šių teisės aktų pašalinimas iš antikorupcinio vertinimo sistemos yra nepagrįstas, kadangi abejotina, ar įsakymai, kuriais ankstesni įsakymai pripažįstami netekusiais galios, negali paveikti korupcijos masto, nes jais gali būti panaikintas antikorupciniu požiūriu aktualus reglamentavimas.

Taip pat pažymėtina, jog nepaisant to, kad pagal Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodikos 20 punktą teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo „pažyma, kaip lydimasis viešojo administravimo teisės akto projekto dokumentas, pridedama ir paskelbiama Teisės aktų informacinėje sistemoje“, atliekant korupcijos rizikos analizę, viešai skelbiamų pažymų, įskaitant ir Lietuvos Respublikos Seimo interneto svetainės skiltyje „Valstybės ir savivaldybių institucijų teisės aktų projektų paieška“, rasti nepavyko.

¹⁹ Prireikus galime suteikti metodinę pagalbą.

²⁰ Pastebėtina, kad teisės akto projekto antikorupcinis vertinimas pagal Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodikos 9 punktą atliekamas po to, kai teisės akto projekto vertintojas įvertina, ar rengiamame teisės akto projekte numatomas teisinis reguliavimas gali paveikti korupcijos mastą.

PASIŪLYMAI

Teisės aktuose, reglamentuojančiuose teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą, panaikinti nuostatą, kad teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas neatliekamas Inspekcijos įsakymų projektų, kuriais įsakymai skelbiami netekusiais galios.

Vadovaujantis Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243, 13 punktu, norminių, viešai skelbiamų, teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo pažymas skelbti per Teisės aktų informacinę sistemą.

4. Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikimas

2014 metais Inspekcija prašymų, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba pateiktų informaciją apie asmenis, kuriuos rengiamasi skirti į valstybės ar savivaldybių įstaigų padalinių vadovų ir jų pavaduotojų (taikoma struktūriniam padaliniui, nesančiam kitame struktūriniame padalinyje), neteikė, nes, kaip nurodė Inspekcija, tokių paskyrimų nebuvo. Iš Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje skelbiamos informacijos taip pat nenustatyta, kad Inspekcija būtų skelbusi konkursus į padalinių (nesančių kituose struktūriniuose padaliniuose) vadovų ir jų pavaduotojų pareigas (išskyrus Inspekcijos direktoriaus, į kurio pareigas asmuo buvo paskirtas 2015 metais).

5. Informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams

Kaip nurodė Inspekcija, 2014 metais informacijos, nustatytos Korupcijos prevencijos įstatymo 11 straipsnyje, valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams neteikė, kadangi nebuvo tokios informacijos.

6. Visuomenės švietimas ir informavimas

Inspekcija nurodo, kad ji *„informuoja visuomenę apie vykdomus korupcinio pobūdžio tyrimus institucijos darbuotojų atžvilgiu“*, ir kad *„platinamuose pranešimuose teikiama informacija apie VMI pasitikėjimo telefoną 1882, kuriuo asmenys gali pranešti ne tik apie mokestinius pažeidimus, bet ir apie netinkamą VMI darbuotojų elgesį.“*

Pastebėtina, kad Inspekcijos interneto svetainėje nėra atskiros skilties, skirtos korupcijos prevencijai, o skiltyje *„Apie VMI > Svarbu > Praneškite apie korupciją“* nurodoma, kur galima pranešti apie korupcijos atvejus.

PASIŪLYMAS

Inspekcijos interneto svetainėje sukurti skiltį „Korupcijos prevencija“ ir skelbti su korupcijos prevencija susijusią informaciją, pvz.: teisės aktų antikorupcinio vertinimo pažymas,

korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo atskaitas, motyvuotas išvadas apie nustatytas veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė ir kt.

7. Nustatytų korupcijos atvejų paviešinimas

Inspekcija nurodė, kad korupcijos atvejų 2014 metais nebuvo nustatyta.

8. Kitos Korupcijos prevencijos įstatymų nustatytos korupcijos prevencijos priemonės

Inspekcija nurodė, kad yra vykdomos ir kitos korupcijos prevencijos priemonės:

„1. Įstaigoje parengtas VMI prie FM viršininko 2005-07-25 įsakymu Nr. V-141 patvirtintas „Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) valstybės tarnautojo elgesio kodeksas“, kurio tikslas – kurti kūrybingą ir geranorišką tarnybinę aplinką, ugdyti VMI tarnautojų tinkamus tarpusavio santykius, pagarbą mokesčių mokėtojams, didinti VMI tarnautojų autoritetą ir visuomenės pasitikėjimą.

2. VMI prie FM ir AVMI veikia bendras pasitikėjimo telefono numeris 1882, kuriuo asmenys gali informuoti apie mokestinius ir nemokestinius (tame tarpe neteisėtą ar neetišką VMI darbuotojų elgesį bei galimas korupcijos apraiškas) pažeidimus. Apie šiuos pažeidimus asmenys taip pat gali pranešti www.vmi.lt užpildę anketą bei naudojant mobiliąją programėlę „Pranešk“. Be to, AVMI (Apskričių valstybinės mokesčių inspekcijos – autoriaus pastaba) yra įrengtos pašto dėžutės kur asmenys gali įmesti pranešimus apie korupcijos apraiškas.“

Taip pat paminėtina, kad 2014 metais valstybės tarnautojų profesinės etikos ir korupcijos prevencijos mokymuose dalyvavo 343 Inspekcijos valstybės tarnautojai²¹.

Už korupcijos prevencijos vykdymą Inspekcijoje atsakingas Inspekcijos Vidaus saugumo skyrius.

²¹ Atsižvelgiant į Inspekcijos interneto svetainės skiltyje „Apie VMI > Veikla > Darbo užmokestis“ pateikiamą informaciją, darytina išvada, kad 2015 m. liepos 10 d. Inspekcijoje dirbo 994 valstybės tarnautojai ir 199 darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis. Prieiga per internetą: <http://www.vmi.lt/cms/darbo-uzmokestis> (žiūrėta 2015-08-06).

**ATLIEKANT KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĘ ĮVERTINTI TEISĖS AKTAI,
DOKUMENTAI IR INFORMACIJA**

1. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas (2015 m. liepos 10 d. redakcija).
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, patvirtintas 2000 m. rugsėjo 26 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymu Nr. VIII-1968.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymu Nr. IX-785.
4. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, patvirtintas 2002 m. vasario 28 d. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymu Nr. IX-743.
5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodeksas, patvirtintas 2002 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso patvirtinimo įstatymu Nr. IX-994.
6. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (2014 m. balandžio 4 d. įstatymo Nr. IX-2112 redakcija).
7. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2014 m. birželio 17 d. įstatymo Nr. I-599 redakcija).
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 482 „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 104 straipsnio nuostatų įgyvendinimo“.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimas Nr. 1362 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimo Nr. 482 „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 104 straipsnio nuostatų įgyvendinimo“ pakeitimo“.
10. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2014 metų veiklos ataskaita (2015 m. kovo 23 d. Nr. (1.11)-11K-5).
11. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos finansų ministro 1997 m. liepos 29 d. įsakymu Nr. 110.
12. Vykdomųjų dokumentų vykdymo išlaidų apskaičiavimo teisėtumo patikrinimo rekomendacijos, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2004 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. V-64.
13. Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo ir apskaitos taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. VA-92.

14. Mokesčių mokėtojo mokesstinės nepriemokos priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodika, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. VA-92.

15. Operatyvių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir tvirtinimo taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2004 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. VA-128.

16. Vykdomųjų dokumentų registravimo, pateikimo vykdyti ir vykdymo taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2006 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. V-182.

17. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos vidaus darbo tvarkos aprašas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2006 m. liepos 13 d. įsakymu Nr. VA-65.

18. Nepriemokų administravimo departamento direktoriaus pareigybės aprašymas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2011 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. P-368.

19. Nepriemokų išieškojimo taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2011 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. V-226.

20. Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus vedėjo pareigybės aprašymas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2011 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. P-643.

21. Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus I poskyrio vedėjo pareigybės aprašymas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2011 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. P-893.

22. Mokesčių administratoriaus nurodymo mokesčių mokėtojui atsiskaityti negrynaisiais pinigais FR1118 formos bei sprendimo panaikinti mokesčių administratoriaus nurodymą mokesčių mokėtojui atsiskaityti negrynaisiais pinigais FR1200 formos pildymo taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. VA-120.

23. Inspekcijos dokumentų tvarkymo taisyklės, patvirtintos 2013 m. kovo 5 d. Inspekcijos viršininko įsakymu Nr. V-76.

24. Nepriemokų administravimo departamento direktoriaus pavaduotojo pareigybės aprašymas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2013 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. P-742.

25. Inspekcijos viršininko 2013 m. spalio 9 d. įsakymas Nr. V-363 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2011 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. V-226 „Dėl Nepriemokų išieškojimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

26. Antstolių rūmų įstatai, priimti 2014 m. sausio 24 d. Antstolių susirinkime.

27. Nepriemokų administravimo departamento Nepriemokų išieškojimo organizavimo skyriaus vedėjo pavaduotojo pareigybės aprašymas, patvirtintas Inspekcijos viršininko 2014 m. kovo 17 d. įsakymu Nr. P-293.

28. Inspekcijos viršininko 2014 m. kovo 24 įsakymas Nr. V-86 „Dėl mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksmų vidutinių išlaidų tarifų patvirtinimo ir minimalios taikytinų priverstinio išieškojimo veiksmų išlaidų sumos nustatymo“.

29. Inspekcijos ir Antstolių rūmų 2014 m. birželio 17 d. susitarimas „Dėl vykdomųjų dokumentų pateikimo“ Nr. (1.11-04-2)-23-40.

30. Teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo metodika, patvirtinta Inspekcijos viršininko 2014 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. V-234.

31. Inspekcijos viršininko 2014 m. spalio 28 įsakymas Nr. V-397 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2006 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. 182 „Dėl Vykdomųjų dokumentų registravimo, pateikimo vykdyti ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

32. Nepriemokų išieškojimo taisyklės, patvirtintos Inspekcijos viršininko 2015 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. V-136.

33. Inspekcijos viršininko 2015 m. gegužės 21 d. įsakymas Nr. VA-34 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. gegužės 12 d. įsakymo Nr. VA-92 „Dėl Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo ir apskaitos taisyklių bei Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“.

34. Išieškomų valstybės naudai pertvarkymo koncepcijos projektas Nr. 12-0021-02-N ir lydimieji dokumentai.

35. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2010 m. lapkričio 11 d. valstybinio audito atskaita Nr. VA-P-60-1-20 „Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas“.

36. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2014 m. gegužės 23 d. valstybinio audito atskaita Nr. VA-P-40-1-6 „Viešojo intereso gynimo organizavimas“.

37. Lietuvos antstolių rūmų įstatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. 83 „Dėl Lietuvos antstolių rūmų įstatų ir Antstolių profesinės etikos kodekso paskelbimo“.

38. Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352.

39. Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų, įmonių korupcijos prevencijos tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. 1K-261 „Dėl Finansų ministerijos ir finansų ministro valdymo sričiai priskirtų įstaigų, įmonių korupcijos prevencijos tvarkos aprašo patvirtinimo ir Finansų ministerijos korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės komisijos sudarymo“.

40. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. balandžio 23 d. įsakymas Nr. 1R-138 „Dėl Antstolių profesinės etikos kodekso 8 punkto pakeitimo ir Asociacijos Lietuvos antstolių rūmų įstatų paskelbimo“.

41. Finansų ministerijos 2015 m. sausio 8 d. raštu Nr. (12.36)-6K1500129 pateikta informacija.

42. Finansų ministerijos 2015 m. vasario 9 d. raštu Nr. ((12.36)-5K1500981)6K-1501324 pateikta informacija.

43. Inspekcijos 2015 m. vasario 12 d. raštu Nr. (14.5-20)R-1299 pateikta informacija.

44. Mokestinės nepriemokos išieškojimo iš šių mokesčių mokėtojų bylos: A. J., Č. M., D. Č., D. R., G. B., Uždaroji akcinė bendrovė „EGLASA“ (įm. k. 125019810), UAB „03 Investment Group“ (įm. k. 302844862), UAB „Architektūra ir inžineriniai projektai“ (įm. k. 302609177), UAB „Eurosprendimai“ (įm. k. 226407770), UAB „LITVARNA“ (įm. k. 302305644), Uždaroji akcinė bendrovė „Medimeta“ (įm. k. 134556019), Uždaroji akcinė bendrovė „STATYBA IR NEKILNOJAMAS TURTAS“ (įm. k. 124927127).

45. Per 2015 m. gegužės 19 d., 2015 m. gegužės 27 d. ir 2015 liepos 2 d. vizitus Inspekcijos darbuotojų pateikta informacija apie valstybės atstovavimą išieškojimo procese ir mokestinių nepriemokų išieškojimą.

Išvados dėl korupcijos rizikos analizės
 Inspekcijos veiklos srityse
 3 priedas

PATEIKTŲ PASIŪLYMŲ ĮGYVENDINIMAS²²

Eilės Nr.	STT pasiūlymai	Inspekcijos planuojamos įgyvendinti priemonės
Antikorupcinis kai kurių veiklos sričių vertinimas		
	<i>Išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodyti pasiūlymai.</i>	Atsižvelgta – detalizuoti, nurodyti kaip? Atsižvelgta iš dalies – detalizuoti, nurodyti kaip? Pagrįsti, kodėl atsižvelgta tik iš dalies? Neatsižvelgta – pagrįsti kodėl?

²² Informaciją apie išvadoje dėl korupcijos rizikos analizės nurodytų pasiūlymų vykdymą ar numatomą įgyvendinimą prašome pateikti STT ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo išvados dėl korupcijos rizikos analizės gavimo dienos.